

1866-10-01

AFSENDER

J. C. Jacobsen

MODTAGER

Carl Jacobsen

FAKTA

Type:
Brev

Sprog:
Dansk

Afsendersted:
København

Modtagersted:
Strasbourg

Arkivplacering:
Uden FA-nummer, æske F 3,1

Emneord:
bryggeriindretning,
bryggeriteknologi, industriel
arkæologi

DOKUMENTINDHOLD

Bryggeteknik og bryggerierne i Alsace. Og om gode venners økonomiske forlegenhed.

TRANSSKRIFTION

Mandag Aften d 1 Oktobr

Kjære Carl!

Tak for dit Brev, som vi modtog idag. Det gjorde mig meget ondt deraf at se, at vor Ven Bourgeois atter er i en sørgelig Forlegenhed, hvilket iøvrigt ikke kommer mig uventet, da jeg langtfra har deelt de ... Forhaabninger, som han og hans Kone udtalte om Virkningen af den Hjælp, jeg sendte dem i Vinter. Det er derfor jeg altsaa har spurgt dig, om du kunde mærke hvorledes deres Forfatning var og om han havde faaet den omtalte Tilvirkning af "Sundhedsøl" i Gang, hvilket jeg nu seer at han har, men ikke med tilstrækkeligt Udbytte til at holde ham oppe.- Jeg billiger fuldkomment den Maade hvorpaa Du har handlet i hans øieblikkelige Forlegenhed, thi Du har ganske rigtigt skjønnet, at jeg vilde have gjort netop det samme, d.v.s. søgt at hjælpe fuldstændigt ved at give hele det Beløb, han behøvede; men desværre er dette næppe mere end en forbigaaende Redning og jeg kan jo ikke alene vedblivende hjælpe ham paa den Maade.- Jeg tilbød ham i Vinter at ville virke i hans Faveur for de Bryggere i Frankrig, jeg kjender og som øiensynligt have Agtelse for ham, men han

frabad sig det, maaskee for ikke at skade hans Kredit og Anseelse, maaske ogsaa - fordi han allerede har benyttet deres Bistand.- Skulde han, eller snarere hans Kone, som er mere activ i den Retning - oftere henvende sig til Dig med lignende Anmodning, men Du undskyldte Dig og henvise dem til mig. Han kjender jo min gode Villie til at virke for ham hvad jeg kan og han vil neppe heller friste Dig til en øie-blikkelig Hjælp mere end den ene Gang.- At Du ikke omtaler hans Forlegenhed eller den Hjælp jeg har ydet ham til Nogen er jo en Selvfølge, men naar du kommer til Strasbourg kan Du nok leilighedsviis søge at er frae hvorhvidt Hatt, eller hvem Du kommer til, kjende hans Forfatning og hvorledes man dér er sindet.- Jeg har idag hørt om en lignende precair Forfatning hos en af vore Venner, Falkenberg, hvis Finantser skulde staae yderst slet. Han er tillige en Dødens Kandidat af

Brystsyrge, som under saa piinlige Forhold vistnok snart vil gjøre Ende paa hans Liv. Den stakkels unge Kone!- Hvad Du fortæller om V. Mons lader mig befrygte at han er mere Speculant en en ædruelig Fabrikant og at han er greben af den

ulyksalige Hang i vore Dage til at svinge sig og i en Fart, istedetfor at arbeide sig langsomt men sikkert frem.- Ja, "sikkert" burde jeg ikke have sagt, thi med den største Sindighed og Forsigtighed kan man ved uforudsigelige Sammenstød blive ruineret og dobbelt farlig er en pludselig Omvexling i den timelige - saakaldte- Lykke, naar man ikke tidligere har levet i beskednere Kaar, thi da er det van-skeligere at finde sig i dem, uden at lade sig friste til dristige Forsøg paa hurtigt igjen at komme op.- Læg dig dette vel paa Sinde og gjør Dig stedse fortrolig med den Tanke, at Du kan komme til at arbeide for dit Brød i dit Ansigts Sved og at dette ingenlunde er nogen Ulykke, tværtimod. Jeg troer Gudskelov, ikke at Du er bleven fordærvet af at være voxet op i Bevidstheden om Velstand, men det er ganske naturligt om Du dog har en større Følelse af Tryghed end den her, der har seet talrige Exempler paa Skjæbnens Omskiftelser, hvor disse mindst kunde forudsees. Derfor bør jeg henlede din Tanke derpaa.---

---

Det Glæder mig meget at see at Du føler Længsel efter at komme til at begynde paa din

egentlige Dont, ligesom jeg paa dine Vegne har begyndt at længes derefter.- Jeg kan ikke nægte at jeg føler mig lidt beklemmt ved Tanken om, at Du nu paa egen Haand skal finde Dig til rette og ordne din Virksomhed, men det er jo først derved, at den Unge kan modnes og udvikle sin Forstand og Dømmekraft og jeg troer heller ikke at det nu er for tidligt at Du begynder derpaa. I Førstningen vil Du jo komme til at staae meget ene i Strasbourg, men hvis Du kan komme i Hatt's Bryggeri, haaber jeg at Du snart vil kunne slutte dig idetmindste til Sønnen, som jeg fandt særdeles elskværdig. Jeg antager, at Bourgeois nok vil introducere Dig ved at medgive Dig et Par Linier, men iøvrigt kommer det jo især an paa, at Du kan introducere Dig selv. Jeg haaber at dit længere Ophold mellem Franskmænd vil have lært Dig at tilegne Dig Noget af den slebne Form, som hos dem er uadskillelig fra Forestillingen om Dannelse og som jo ogsaa udgjør en af dens skjønneste Sider.-

II

Dersom din Tid ikke var saameget optaget, burde jeg meddele dig Svarene paa dine Spørgsmaal i danske Maal, da Du trænger til at øves i Regnekunsten og navnlig i denne Slags Beregninger. Men jeg har ogsaa lidt Frygt for - pardonnez- moi - at Du ikke skal regne rigtigt og

derfor giver jeg Oplysningerne i franske Maal og Værdier. En Hectolitre 2radet Byg veier sædvanligt - 69 Kilogr En do

do koster sædvanligt c 11 francs men i dette Aar 16 à 17 francs En Hectolitre Stenkul koster hos mig - 2 fr 35 centimes 50 Kilogr bayersk Humle i dette Aar 240 à 300 francs 50 Kilogr bøhmisk do ----- 360 francs Hvortil for begge Slags kommer Transport og Told til Beløb af c 30 francs pr 50 Kilo. En almindelig Bryggerkarl faaer 60 à 75 francs om Maanednen og nogle Litres Øl om Dagen, men ingen Kost. Fødemidlerne ere hos os dyrere end i Elsass. De mere betroede Arbeidere i Bryggeriet og Maltgjøreriet faaer desuden en aarlig Douceur af 60 à 150 francs og Formanden eller Svenden (contre-maître ?) i Bryggeriet og Kjælderen samt Maskinisten have en Douceur i Forhold til Brygningerne af 400 à 600 francs - En Bryggerhest koster omtrent 800 à 1000 francs. NB Vogt dig for at gjøre Folkene utilfredse med at fortælle dem hvor høi Lønnen er her.

Begge mine Kjædler have hver et Rumfang af c 100 Hectolitre og der kan koges 70 à 75 Hectolitre deri.-

Mæskekarret og Siekarret have ligeledes 100 Hectolitre hver.-

Jeg brygger i Regelen 1500 Kilogr Malt, som giver c 72 Hectolitre Urt i Kjædlen, maalt ved Slutningen af Kogningen. Hvormeget et Bryg fylder i Gjæringskarrene veed jeg ikke, da disse ikke ere justerede (jeg har isinde at gjøre det ved Leilighed) men Gjennemsnitsudbyttet for hele Aaret af solgt Øl, altsaa med Fradrag af hvad Folkene drikke, af Bærme, Spild, etc, er c 52 Hectolitres af hver Brygning paa 1500 Kilogram Malt. Dette Øl har som Urt en Vægtfylde af 13½ % for Vinterøl og 14½ % for Sommerøl.

Dette synes at være et større Udbytte end de faae i Elsass; maaskee Hidrører det noget fra at vort Byg er bedre, men for en væsentlig Deel skyldes det den dobbelte Eftergydning hvoraf, som Du veed, den sidste bruges istedetfor Vand til næste Mæskning.

Mine Lagerkjeldre ere ganske rigtigt, som Du siger paa 1000 Tdr = c 1330 Hectolitres og de 2 lange Kjeldre paa 2000 Tdr hver. Sandsynligviis begynder jeg til Foraaret paa at bygge de 2 manglende Kjeldere, hver paa 2000 Tønder. Det er ikke vist, at jeg kommer til at trænge til dem i det første Aar, men jeg ønsker meget at faae de store Iisbeholdere over dem istand for ikke stadigt at være i Frygt for Mangel paa Iis. Ogsaa længes jeg efter at blive færdig med mit Byggeri. Det kan snart være paa Tiden, thi der er ikke mere den Spændkraft i mig som tidligere.-----
Det har fornøiet mig at læse dine Meddelelser om Erhardts Bryggerie. Fortsæt dem ved Leilighed. Jeg har tidligere giort dig endeel specielle Spørgsmaal derom, hvoraf Du kan se, hvad der interesserer mig at vide. Jeg seer at den Unge, og altsaa vel endnu mere den Gamle, aldeles mangler chemiske Kundskaber. Troer Du at Du kan vække Sandsen derfor hos dem ?- Kan Du ikke i Juleferien naar Du bliver i Strasbourg foretage en kvalitativ Analyse af Vandet ? d.v.s. paa Kulsuur Kalk, Gibs, Chlor, Jern, osv? Det er vel Brøndvand ?

Vand skal være meget haardt af Kalksalte (over 2 pro mille) for at være ubrugeligt til Brygning, men til Kornets Udblødning til Maltning et det mere skadeligt, da det forhærder Albuminet i Kornet.- At koge Vandet og lade det bundfælde før Mæskningen er en gammel Skik i Tydskland, hvor man havde haardt Vand, men nu bruges den sjældnere og kun hvor Vandet er er meget Haardt. Ellers er den overflødig x) x)Jern anser man for skadeligt for den fine Smag, og dette kan i Regelen fjernes ved Kogning og Bundfældning. Begynder den første Mæskning hos Erhards med lunkent Vand ? Jeg mæsker i koldt Vand og tilsætter derefter, ikke hurtigt, kogende Vand indtil 27 grader R.- (= 33.75 grader C. red. CG). Nu koger jeg deerefter en dobbelt Portion Tykmæskning, hvoraf den første Halvdeel pumpes op efter ½ Time til 40 R (= 50 C, red. CG) i Karret og dernæst den anden Halvdeel efter atter en halv Time til Mæsken er 50 grader. Derefter Luttermæsk i ½ Time. - - Hvorlænge lagres det unge Øl ? Hvorlænge have de havt af Lagerøllet fra forrige Vinter. Hos mig har Afsætningen iaar været lidt langsommere end beregnet og det gamle Øl har derfor holdt ud indtil for 8 Dage siden. Det holdt sig ypperligt til det sidste.

10/10 66
10
C.M.
Kjære Carl! Mandag Aften 10 Octobr.

Car for dit Brev, som mi modtog idag.
Det gjænde mig meget godt den af at see, at
nu den Bourgeois eller at i en fængsling
Læsebogen, hvilket især mig ikke kommer mig
ind i det, da jeg læser for det de fængslede
Læsebogen, som jeg og fandt den i det
Næstkomende af den Høj, jeg fandt den i Næst.
Det er derfor jeg efter jeg skrev dig, om
den Brevs eneste Maade at læse Læsebogen
nu og om jeg fandt den i det samme Cit.
indlæg af "Læsebogen" i Gænge, hvilket jeg nu
saa at jeg saa, men ikke med det samme vil
dit at lade den gaa. - Jeg vil ogsaa for den
den Maade som den i den fandt i den "Læsebogen".
Lige Læsebogen, da den for gaa rigtigt.
Sjænt, at jeg ikke saa gjort ved den Høj,
d. m. s. på at Højens færdigt med at gøre den
det Læse, som bekendt; men det samme er ikke
nogen mere end en fængsling. Læsebogen og jeg
saa jo ikke alene med den Høj som den
Maade. - Jeg vil den i Næst at ville ikke
i den Høj for de Højene; I den Høj, jeg fandt
og som alene den Høj for den, men den

forbad sig det, maaskee for ikke at sige Jans
Tendit og Antakelse, maaskee ogsaa - fordi Jans
allerede var bejglet daat Lidsand. - Kende
Jans - eller Jansens Jans Lams, Jans er mere sietis
i den Lektion - ogsaa Jansens sig til mig med
ligeledes Anvendelse, men du endstjeld mig og
Jansens den til mig. - Jans kendes jo min gode
Kille til at sige for Jans Jans sig Jans og Jans
mit mange Jans forde mig til en aiskilledele Jans
men end den en Gang. - At du ikke endstjeld
Jans Lagskuffens eller den Jans sig Jans gift Jans
til Jans er jo en Udsigelse, men naar du kommer
til Strasbourg den du end heilighedens sig at
erfare Jansens Kalt, eller Jans den kommer til,
kendt Jans Lagskuffens og Jansens man der er
fandt. - Jans sig idag Jans er en ligeledes
gortais Lagskuffens Jans er af naar Heimens,
Talkenberg, Jans Lagskuffens Kille Jans giftis
stat. Jans er lillig en stidens Lagskuffens af
Lagskuffens, Jans ender Jans gortais Lagskuffens stidens
Jans mit gortais Jans Jans Lagskuffens. Den stidens
min Lagskuffens! - Jans den stidens er O. Mons
Lagskuffens mig stidens at Jans er mere stidens end
en stidens Lagskuffens og at Jans er stidens af den

uligstelige Gang; naar dogh det at foruige sig og
i en Laas, i Skuffen at arbeide sig laus samt men
fikkend faar. - Ja, "fikkend" bærte sig ikke saa sigt,
hvi med den største Vindighed og Laus sig sigt som
man med uforuigeleje Sammenfat blev ommeved
og dobbelt faar sig en yndelig Ommevej: den
kinnelige - faasalide - Lyk, naar man ikke lod sig
for langt i besiddelse Laas, hvi da er det naturlige
at finde sig i den, uden at lade sig faare til drøftige
Løsting for Løstigt ijen at laame og. - Lag sig
dette med den Vind og gjer sig stakke foruigeleje med
den Laas, at den Laas laame det at arbeide for
dit brød: dit Ausigter Brød og at ikke ingentend
er nogen Nylige, komme. - Jag laam,
Gudlaam, ikke at den er bleue foruigeleje af
at man sig at og i Camidsteden en Skuffe, men
at det er ganske naturligt om den dag for en
ja. thinn Salte af Løsting med den Laas, der Laas
fest Laus sig foruigeleje for Niskene Ommevej.
Løsting, naar det er mindst Vind foruigeleje. Derfor
bærte sig Julede den Laas den. -
Det gader mig meget at for at den Laas Laas
for ikke at laame det at begjude for den

agtsomme Dant, ligesom jeg saa den Hagen
for begyndt at levere Dræfter. - Jeg kan ikke
nægte at jeg fulde mig lidt koldt med
Tanken om, at du nu saa igen faaet skal
finde dig tilrette og ordne den Hesthandel,
men det er jo først drømt, at den Hagen
kan modtage og indvikle sine Lærere og
Læringskraft og jeg drar heller ikke at det
er for lidt at du nu begynder Dræfter
i Læringsen mit du jo daama det at faar
meget saa i Skolebarn, men hvis du kan
daama i Halls begynder, faar jeg at du
faar mit Lærere stillet ^{indbyrdes} til daama, som
jeg faar faar det afsluttet. Jeg antager,
at Dræfteren nok mit indvirkningen dig mit
at endgaa dig at for Lærere, men indvirkning
daama det jo ifor nu saa, at du kan indvirkning
Lærere dig fulde. Jeg faar at det Lærere
Ogsaa mellem Lærere med saa det dig
at Lærere dig Hagen af den gamle Lærere,
som for Lærere er indvirkning for Lærere
om Lærere og som jo ogsaa indvirkning om af
Lærere Lærere Lærere

lægges mine Tjæles Jæm Jæm et Samfund
af i 100 Hechtaliter af det laveste 70 à 75
Hechtaliter Jæm. -

Mestparten af Tjæleat Jæm ligesom 100
Hechtaliter Jæm. -

Jeg begynder i dag med 1500 Kilogr. Malt,
Jæm givet i 72 Hechtaliter Ved i Tjæleat, med
med Omtrenten af Tjæleat. Tjæleat et højt
faldet i Tjæleat Jæm med jeg det, da det
ikke er justeret (jeg har især at gøre det med
Lidelse) men Gjennemførelsen for Jæm
Aend af Jæleat, althar med Tjæleat af Jæm
Lidelse, af Jæm, Tjæleat, etc., se i 52.

Hechtaliter af Jæm begynder jeg 1500 Kilogram
Malt. Dette Jæm har Jæm et Tjæleat
af $13\frac{1}{2}\%$ for Tjæleat og $14\frac{1}{2}\%$ for Tjæleat.
Dette Jæm at man se Tjæleat og det
Jæm i Tjæleat; med Jæm Tjæleat et Jæm for
at mest Jæm se Tjæleat, men for en mest
det Jæleat det den dobbelte Tjæleat,
Jæm, Jæm den mest, den Jæleat Jæm
for Jæm det mest Tjæleat.

Minne Læseholdene er ganske rigtigt, som du
siger paa 1000 Eder = i 1330 Medaljoner og de
2 lauge Gjeldene paa 2000 Eder paa. at bygge
Paa Kongens begjæret jeg vil forsaare paa de
2 manglende Gjeldene, paa paa 2000 Eder.
Det er ikke mig, at jeg kommer til at lauge til
dem: det faar du, men jeg ønsker meget at
faa de Stens Hilsens og den isend for
ikke Hadet at naar: Sigst for mangt paa det.
Og for lauge jeg efter at bliu ferdig med mit
Læsehold. Det kan snart naar paa Eder, thi det
er ikke mere den Opdrækt: mig som tidligere.

Det har fornøiet mig at lase din Model af en
Cirkels Læsehold. Læst det med Læselyst.
Jeg har tidligere gjort dig andet specielle Opdrækt
derom, paa den den paa, end det indkommer
mig at vide. Jeg paa at du har, og alle med
anden mere den Gæde, alder mangler især
Læseholdet. Er du at du kan merke Paa den
drøst for den? - Kan du ikke: Julians
naar du bliu i Skole for at se om kvaliteten
Analyt. af Hædet? d. m. p. paa det med Læse,
Gib, Glas, Jern, osv. Det er mit Læsehold.

+) Som anføres under forarbejdet for den første Smags- og stiller den i de følgende Prover
 med Bøgen og den følgende

Hvad skal man sætte Jaarst af Salt eller
 (som 2 pro mille) for at være i henhold til
 Bøgen, men til Sættets Udsalning til
 Mælkning er det mere fordelagtigt, da det forsendes
 Alkumulat i Sættet. - At tage Hænder og
 lade det ^{for Mælkningen} hændes er en gammel Skik i Eng-
 land, hvor man sætter Jaarst Hænder, men en
 meget den Spildvare og den første Hænder er
 meget Jaarst. Ellers er den anseelig. I
 Bøgen den første Mælkning for Ederhøns
 med hvidt Hænder. Jeg sætter: Rødt Hænder
 og lillesødet dræfter, den første, Sagende Hænder
 indtil 27° R. - Den første jeg dræfter en
 dobbelt portion Ederhøns, hvoraf den første
 juledet sættes og efter 1/2 Time til 40° R
 i Sættet og dræfter den anden juledet efter at
 en Jalm Time til Mælk er 50°. Derefter
 Luttermælk: 1/2 Time. - - Juledet lægges
 et unge Hænder. Juledet lægges de Jant af
 Sagvællat for første Hænder. For mig for
 Affæringen er det mest lidt Løvsammens and
 berøget og det gamle Hænder for dræfter Jaldt ind
 indtil for 8 dage siden. Det Jaldt sig også indtil til
 det sidste.